

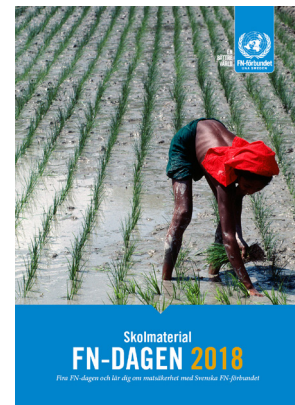
Skolmaterial för FN-dagen 2018

Kopplingar till det centrala innehållet i gymnasieskolans kurser

Här hittar du kopplingen mellan innehållet i skolmaterialet för FN-dagen och läroplanen för gymnasieskolan. Nedan listar vi berörda kurser i bokstavsordning.

Nyckelord

Demokrati, FN, globalisering, hållbar utveckling, hälsa, intressekonflikter, klimat, klimatförändringar, konflikt, kost, levnadsvillkor, mat, matsäkerhet, miljö, mänskliga rättigheter, natur, naturresurser, näring, recept, resursfördelning, samarbete.

Barns lärande och växande

- Barns olika uppväxtmiljöer och levnadsvillkor och hur samhällsförändringar har påverkat detta.
- Hur till exempel genus, klass, etnicitet, funktionsnedsättningar och fritid påverkar barns levnadsvillkor.

Biologi 1

- Naturliga och av människan orsakade störningar i ekosystem med koppling till frågor om bärkraft och biologisk mångfald.
- Ekologiskt hållbar utveckling lokalt och globalt samt olika sätt att bidra till detta.
- Avgränsningar och studier av problem och frågor med hjälp av biologiska resonemang.
- Ställningstagande i samhällsfrågor utifrån biologiska förklaringsmodeller, till exempel frågor om hållbar utveckling.

Biologi 2

- Samband mellan levnadsförhållanden, hälsa och sjukdom. Etik i medicinska frågor.

Friskvård och hälsa

- Människors livsvillkor och hälsoeffekter ur psykosociala, socioekonomiska, kulturella, historiska och internationella aspekter samt genus- och miljöaspekter.
- Kost, näring, fysisk aktivitet och sömn.

Geografi 1

- Jordens naturgeografiska och geologiska byggnad, utveckling och förändring över tid och rum. Processer i mark, vatten och luft, hur de samverkar och ger upphov till varierande naturlandskap på jorden samt hur och varför de förändras över tid. Människans användning och omvandling av naturlandskapet och utveckling av olika kulturlandskap över tid. Analys av naturliga hot, risker och samhällets sårbarhet.
- Människans behov av naturresurser över tid. Resurstillgångar och resursernas ojämna fördelning samt konsekvenser av samhällets resursanvändning. Samband mellan odlingsbar mark, livsmedelsproduktion, politisk ekologi och lokal utveckling. Energiomställning, förnybara energitillgångar och ny teknik samt lokal, regional och global samhällsutveckling.
- Befolkningsutveckling, befolkningsfördelning och rumsrig förändring. Urbanisering samt städers framväxt, funktion, struktur och miljöpåverkan. Betydelsen av migration, utbildning, miljöförändring, försörjningsstrategier, reproduktiv hälsa och familjeplanering sett ur olika perspektiv, till exempel kön, sexualitet, etnicitet och socioekonomiska förhållanden.
- Den globala spelplanen och lokal utveckling. Samband mellan befolkningsutveckling, resurstillgång, resursanvändning och intressekonflikter. Etiska frågor kopplade till konkurrensen om jordens resurser, alternativa och möjliga vägar till social rättvisa och hållbar utveckling.
- En klimatförändrad värld. Jordens klimat samt klimatets variation och föränderlighet över olika tidsperspektiv. Klimatklassificering. Klimatförändringens konsekvenser för naturlandskapet, samhällsutvecklingen och människans livsvillkor, lokalt och globalt. Vattenresurser och utvecklingsfrågor.

Geografi 2

- Klimatförändringar, den globala spelplanen om strategier och modeller för klimatanpassning och utsläppsminskningar samt konsensusbyggande och intressedialoger.
- Gränsöverskridande miljöproblem, till exempel luftföroreningar, klimatförändring och vattenfrågor i relation till gränsöverskridande planering och alternativa lösningar. Monitoring, planering och utveckling. Globala och nationella styrdokument samt lokala miljöpolicyer.
- Samhällets sårbarhet och resiliens. Platsers och regioners sårbarhet inför naturgivna risker och hot. Risker och hot förknippade med det moderna samhällets specialisering inom teknik-, energi- och varuförsörjning samt hur sådana risker och hot kan förebyggas och bemötas.

Historia 1a1

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter.

Historia 1a2

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter och jämställdhet men också kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter. Långsiktiga historiska perspektiv på förändrade maktförhållanden och olika historiska förklaringar till dem.

Historia 1b

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välbefinnande, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter och jämställdhet men också kolonialism, diktaturer, folkmord, konflikter och ökat resursutnyttjande. Långsiktiga historiska perspektiv på förändrade maktförhållanden och olika historiska förklaringar till dem.

Historia 2a

- Tematiska fördjupningar när det gäller historiska frågeställningar av betydelse för individer, grupper och samhällen, till exempel lokalhistoria, global migration och kulturmöten, olika historiska världsbilder, synen på jämställdhet och människors värde, moderna mediers framväxt samt resursutnyttjande och människors förhållande till naturen.

Historia 3

- Någon global förändringsprocess under 1800- och 1900-talen. Dess konkreta förlopp samt konsekvenser för samhällen, grupper och individer på regional eller lokal nivå.

Humanistisk och samhällsvetenskaplig specialisering

- Fördjupning inom valt kunskapsområde. Exempel på kunskapsområden kan vara arkeologi, EU, freds- och konfliktfrågor, globala utvecklings- och rättvisefrågor, interkulturell kommunikation, kriminologi, litteratur på olika språk, lokala eller regionala studier, mediekommunikation, miljöhistoria samt tolkning och översättning. Samband mellan kunskapsområdet och omvärlden.

Hållbart samhällsbyggande

- Grundläggande begrepp inom området hållbar utveckling.
- Samband mellan livsstilsfrågor och utformningen av ett hållbart samhälle.

Hälsopedagogik

- Människors hälsa, hälsorelaterade levnadsvanor och olika hälsoeffekter ur ett miljöperspektiv, historiskt perspektiv och internationellt perspektiv samt ur sociala och kulturella aspekter.
- Frisk- och riskfaktorers påverkan på människors hälsa, till exempel motion, rekreation och kost, samt droger och stress.

Idrott och hälsa 1

- Kosthållning, droger och dopningspreparats betydelse för hälsa och prestation.

Internationellt arbete

- Hälsoproblem orsakade av till exempel infektionssjukdomar eller vattenbrist, av krig eller katastrofer.
- Sociala aspekter och genusaspekter på hälsa och välbefinnande i olika länder.

Internationell ekonomi

- Global resursfördelning. Relationen mellan produktionskostnader i olika delar av världen och företagens lokalisering och internationella handel. Förklaringar till uppkomsten av transnationella företag.

Internationella relationer

- Olika aktörer, deras mål och medel samt hur dessa samspelar inom utrikes- och säkerhetspolitik. Den moderna nationalstatens utmaningar som en internationell aktör.
- Olika teoretiska perspektiv på internationella relationer.
- Världskrigens och efterkrigstidens betydelse för etableringen av internationella institutioner. Olika former av organiserat samarbete mellan länder och sambandet mellan detta samarbete och den politiska och ekonomiska utvecklingen.
- Orsaker till och följder av samarbeten och konflikter.
- Internationell rätt. Möjligheter och svårigheter med att säkerställa såväl staters som individers rättigheter och säkerhet. Grundläggande internationella konventioner om mänskliga fri- och rättigheter och olika aktörers möjlighet till tillämpning.
- Globaliseringens betydelse för individer, grupper och samhällen samt möjligheter och utmaningar för miljö och resursfördelning.

Kost och hälsa

- Kostens och måltidens betydelse för hälsa och välbefinnande.
- Näringslära, livsmedelskvalitet och tillagning.

Kost, måltid och munhälsa

- Näringsbehov, nutrition och nationella kostrekommendationer.
- Sambanden mellan kost, levnadsvanor, hälsa och välbefinnande.
- Tillagning, iordningställande och servering av måltider.

Livsmedels- och näringskunskap 1

- Identifiering och kvalitetsbedömning av råvaror och livsmedel.
- Näringsämnen, deras uppbyggnad och funktioner i kroppen samt deras betydelse för människors hälsa.
- Olika led i hanteringen av råvaror och livsmedel: odling, djurhållning, transport, förvaring och förädling.
- Hur olika tillagningsmetoder påverkar råvarors och livsmedels kvalitet och näringsinnehåll.
- Kostsituationen i Sverige och i övriga världen, till exempel undernäring, fetma och resursfördelning.
- Etik och miljö när det gäller råvaru- och livsmedelshantering samt resurshushållning.

Livsmedels- och näringskunskap 2

- Kvalitetsbedömning och jämförelser av råvaror och livsmedel.
- Etiska frågor gällande råvarors kvalitet och ursprung, till exempel rättviseförhållanden, genmodifiering och transporter.
- Livsmedelskvalitet i relation till hållbar utveckling och ekonomi.

Mat och dryck i kombination

- Grundsmakerna. Hur man skapar smakkombinationer.
- Måltiden som helhetsupplevelse, till exempel hur råvaror, maträtter och dryck kan kombineras.
- Planering, tillredning, uppdukning och servering i syfte att i praktiken pröva olika smakkombinationer, samt skapande av en helhetsupplevelse.

Matlagning 1

- Grundläggande matlagning och matlagningsmetoder.
- Kalla och varma maträtter.
- Grunderna i identifiering, behandling och hantering av råvaror samt smakmässiga och ekonomiska konsekvenser av hur råvaror behandlas och förvaras.

Matlagning 2

- Kalla och varma maträtter, klassiska såväl som nyskapande.
- Råvaror och hur de kan kombineras på ett näringsmässigt, kreativt och ekonomiskt sätt.

Matlagning 3

- Kreativt skapande av kalla och varma maträtter.
- Fördjupning av hur råvaror kan hanteras och förvaras.
- Råvarors kvalitet och näringsinnehåll samt ekonomiska beräkningar när det gäller val av råvaror och prissättning av maträtter.
- Framtagande av recept, matsedlar och menyer.

Matlagning 4

- Kreativt framtagande av recept, matsedlar och menyer.

Matlagning – specialisering

- Ekonomiska och näringsmässiga konsekvenser vid val och inköp av råvaror samt vid tillagning och förvaring.
- Framtagande av recept, matsedlar och menyer inom valt specialiseringsområde.

Miljö- och energikunskap

- Grundläggande begrepp inom området hållbar utveckling.
- Ekosystemens struktur, dynamik och bärkraft samt betydelsen av biologisk mångfald.
- Miljöhot och utmaningar där livsstilens och behovens konsekvenser speglas genom att man till exempel använder ekologiska fotavtryck.
- Naturliga och av människan skapade kretslopp samt kretsloppssamhällets organisation.
- Samhällets styrmedel och mål på lokal, regional, nationell och internationell nivå med koppling till miljö- och energifrågor.
- Miljörelaterade verktyg för styrning och bedömning, till exempel livscykelanalys, miljöcertifiering, miljömärkning och gröna certifikat.
- Förnybara och icke förnybara energikällor samt deras ursprung och användbarhet.
- Energi- och resursanvändning i samband med livsmedel, boende, transporter och övrig konsumtion.
- Hur en konsekvensanalys av olika handlingsalternativ utförs, till exempel med utgångspunkt i säkerhetstänkande, genusfrågor eller etiska resonemang.

Människors miljöer

- Människors olika levnadsmiljöer och levnadsvillkor.
- Hur människor påverkas av, samt själva medverkar till, skapandet av de kulturer och samhällen de lever i.

- Hur till exempel genus, klass, etnicitet, familj, generation, funktionsnedsättningar, arbete och fritid påverkar människors levnadsvillkor.
- Demokratisk värdegrund och internationella överenskommelser om mänskliga rättigheter.
- Innebörden av integration, segregation, likabehandling och diskriminering.

Naturkunskap 1

- Frågor om hållbar utveckling: energi, klimat och ekosystempåverkan. Ekosystemtjänster, resursutnyttjande och ekosystemens bärkraft.
- Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.

Naturkunskap 1a2

- Samband mellan individens hälsa, dagliga vanor och livsstilar i samhället, till exempel i fråga om träning, kost, droger och konsumtion samt påverkan på miljön. Hur naturvetenskap kan användas som utgångspunkt vid kritisk granskning av budskap och normer i medierna.

Naturkunskap 1b

- Frågor om hållbar utveckling: energi, klimat och ekosystempåverkan. Ekosystemtjänster, resursutnyttjande och ekosystemens bärkraft.
- Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.
- Samband mellan individens hälsa, dagliga vanor och livsstilar i samhället, till exempel i fråga om träning, kost, droger, konsumtion och påverkan på miljön. Hur naturvetenskap kan användas som utgångspunkt vid kritisk granskning av budskap och normer i medierna.

Politik och hållbar utveckling

- Grundläggande begrepp inom området hållbar utveckling.
- Miljöhot och politiska utmaningar speglade genom till exempel ekologiska fotavtryck.
- Samhällets styrmedel och mål på lokal, regional, nationell och internationell nivå samt hur de används i samband med frågor om en hållbar användning av naturresurser.
- Olika metoder för miljövärdering, till exempel när myndigheter genomför samhällsekonomiska konsekvensanalyser.
- Svensk och europeisk miljölagstiftning samt internationella konventioner och överenskommelser med kopplingar till hållbar utveckling.
- Den politiska beslutsprocessen inom området hållbar utveckling i Sverige och inom EU.
- Miljöpolitiska intressekonflikter, från dåtid till nutid och lokalt till globalt.
- Intresseorganisationer inom området hållbar utveckling, deras arbete och påverkan på den politiska agendan från lokal till global nivå.
- Etiska värderingar och överväganden i samband med politiska beslut.

Samhällskunskap 1a1

- De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Folkrätten i väpnade konflikter. Den internationella humanitära rätten och skyddet för civila i väpnade konflikter.

- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.

Samhällskunskap 1a2

- Samhällsekonomi, till exempel ekonomiska strukturer och flöden i Sverige och internationellt. Försörjning, tillväxt och företagande, resursanvändning och resursfördelning utifrån olika förutsättningar.

Samhällskunskap 1b

- De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Folkkräkten i väpnade konflikter. Den internationella humanitära rätten och skyddet för civila i väpnade konflikter.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.
- Samhällsekonomi, till exempel ekonomiska strukturer och flöden i Sverige och internationellt. Försörjning, tillväxt och företagande, resursanvändning och resursfördelning utifrån olika förutsättningar.

Samhällskunskap 2

- Nationalekonomiska teoriers framväxt och genomslagskraft utifrån historiska villkor och motsättningar, till exempel merkantilism, ekonomisk liberalism, marxism, keynesianism och monetarism. Frågor om tillväxt, makt, inflytande, ett hållbart samhälle, digitalisering, miljö och resursfördelning i relation till de ekonomiska teorierna.
- Det nutida samhällets politiska utveckling utifrån historiska ideologiska villkor, till exempel mänskliga rättigheter, nationalism, kolonialism och jämställdhet, i relation till maktfördelning och ekonomiska villkor. Frågor om aktörens handlingsfrihet kontra strukturella villkor.

Samhällskunskap 3

- Globalisering och dess betydelse utifrån ett demokratiskt, ekonomiskt och politiskt perspektiv samt för individer, grupper och nationer. Analys av utmaningar som individen, nationen och jorden står inför i en globaliserad värld.

Sociologi

- Skapandet av samhällen, kulturer, identiteter, sociala processer och socialisation.
- Sociala strukturer utifrån klass, genus, etnicitet, kultur och religion.
- Sociala normer och kategoriseringar av människor.
- Innebörden av integritet, social kontroll, segregering och marginalisering.
- Diskriminering, jämställdhet och likabehandling.

Specialkost

- Yrkesmässig tillagning av specialkost.
- Mat och måltider för olika behov.
- Ekonomiska konsekvenser vid val av råvaror samt vid hantering och förvaring.
- Kreativt framtagande av recept, matsedlar och menyer för olika specialkost.

Äldres hälsa och livskvalitet

- Äldres kost, näringsbehov och nutrition samt måltidsmiljö.